СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 254. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 1-го листопаду 1937. VOL. XLV. No. 254. Jersey City, N. J., Monday, November 1, 1937. THREE CENTS

ЗА ТОЧНИЙ ПЕРЕПИС БЕЗРОБІТНИХ

ВАШИНҐТОН. — Вже видруковано понад 85 міліонів карток, які будуть розіслані почтою для переведення добровільного перепису безробітних. Уряд подав почтовим урядам відповідні інструкції. Він є тої думки, що точний і чесний перепис буде переведений тільки тоді, коли ним займуться почтові уряди з посвятою. Почтарі й листоноші будуть обовязані давати точні інформації щодо цього, як виповняти цензусові картки.

ДАЄ НАГАНУ ОБОМ СТОРОНАМ.

НЮ ЙОРК. — Ґубернатор Лімен зганив спосіб, у який ведуть виборчу кампанію в Ню Йорку. І то зганив як сторонників Ля Ґвардія так теж і судді Магонія, себто сторонників конкуруючих між собою кандидатів на уряд посадника міста. Лімен заявив, що він шанує Ля Ґвардію як людину ліберальних поглядів, але зазначив, що Ню Йорк був урятований іще до приходу Ля Ґвардії до влади. Він теж підкреслив, що Ля Ґвардія не є ліберальніший від судді Магонія, а Демократична Партія, що виставляє кандидатуру Магонія, казав Лімен, була впродовж останніх 25 років далеко поступовішою у соціяльних і робітничих справах ніж партія, що попирає Ля Ґвардію.

ЗА ВИБІР РОБІТНИЧОГО ПОСАДНИКА.

ДІТРОЙТ.—„Ди Юнайтед Отомобіл Воркерс оф Амеріка", яку визнали всі більші автомобілеві фабриканти крім Форда і яка є в злуці з Комітетом Промислової Орґанізації, розпочала широку агітацію за те, щоби перемогти при муніципальних виборах наступного тижня. Хочуть дістати посадника, який був би симпатиком юній і сидячих страйків. Противники юнії підносять крик, кажучи, що вразі перемоги юнії дійсним „босом" міста Дітройту буде — Джан Луіс.

ХТО МАЄ ПРАВО ВІДБИРАТИ ГРОМАДЯНСТВО.

НЮ ЙОРК. — Бруклинський адвокат Юліян Гохфелдер домагався в суді, щоб відібрати громадянські папери Фріцові Кунові, голові Німецько-Американського Союзу, що його Гохфелдер називає націстичною орґанізацією. Гохфелдер казав судді, що Кун голосить паганську фільософію і намагається нищити католиків і жидів. Суддя Кленсі відкинув домагання позву і заявив, що тільки департамент справедливости має право заявлятися в суді, щоб квестіюнувати чиєсь право до громадянства.

НЕ ДОПУСКАЮТЬ СЛАВНОЇ ФІЛЬМИ РЕМАРКА.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Цензура не дозволила виставляти в Бразилії американської фільми „Ди Ровд Бек", опертої на повісті тої назви, якої автором є славний Еріх Марія Ремарк. Не дозволено виставляти теж англійської фільми „Саботаж", бо вона вчить „конспіративности і терористичної техніки". В Бразилії панує, як відомо, воєнний стан.

ВІДНОСИНИ МІЖ А.Ф.П. І К.П.О. ЗАГОСТРЮЮТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Ще не доведено до кінця мирових нарад між Американською Федерацією Праці і Комітетом Промислової Орґанізації, а вже Джан Луіс заповів конференцію всіх юній, що звязані з мебельною промисловістю, щоб створити з них велику промислову юнію. Вилієм Ґрін, президент А. Ф. П., заявив, що цей поступок Луіса є тільки доказом, що він серіозно не думає про порозуміння з А.Ф.П.

ФОРД ХОЧЕ ҐАРАНТІЇ СПОКОЮ.

ДІТРОЙТ. — Компанія Форда проголосила, що вона готова розпочати роботи в якнайскоршім часі в Кензас Сіти, якщо місто дасть запевнення, що робітники й урядовці зможуть спокійно працювати. Компанія подає, що підчас останніх робітничих розрухів юнійні пікетники не впускали до фабрики компанійних урядовців. Кажуть, що місто згодилося дати таку ґарантію.

ПОШАНУВАЛИ ГЕРОЇВ.

ПІТСБУРҐ. — „Карнеґі Фонд Ґіро Комішен" роздала медалі й грошеві винагороди 31 особам, чи їхнім родинам, за ріжні геройські вчинки. Десять осіб з нагороджених не жиють. Втратили життя при геройських учинках, коли ратували інших.

ЖІНКИ ДУЖЕ НЕРВОВІ.

НЮ ЙОРК. — Є втрое, а то й більше, жінок, що терплять на неврозу, ніж чоловіків. Так виказує статистика, ведена Метрополітен Лайф Іншуренс Компані. Вона теж виказує, що найменш нервовими є жінки, що займаються тільки домашнім господарством. Дуже нервовими є урядовці, члени ріжних екзекутив і вчителі.

ЛИСТОПАД.

Та ніч була така, така відмінна
Від ночей тих, що були перед нею —
Безмісячна, тривожна, безпромінна,
У таємниць загорнена кирею —
Колиж нарешті впав її серпанок,
То й світ був інший, як у кожний ранок.

Ще місто в сні, не відало проніщо,
Як в брук жовньрські вдаряли підкови,
Як в брук жовнярські вдаряли підкови,
Як спалахнули перші маки крови,
Як вартових змінили ми на башті
І наш прапор завісили на машті.

В долонях кріс, за поясом ґранати
І мов два тигри під шоломом очі —
Оттак ішли ми ранок зустрічати,
Що мав прийти по тій безсонній ночі
І здійснити по довгих, довгих літах
Те, що батьки лишили в заповітах.

Мов буревій, мов буря дика, люта,
Що рве з коріннями дуби і тополі,
Немов стріла до вистрілу напнута,
Так ми тоді зірвалися до волі
І ґрянули, немов гірський водопад,
В історію, а з нами — наш Листопад.

М. Вільшина.

Сплатімо великий довг!

„Немає більшої любови, як та, коли хтось життя своє віддає за братів своїх!"

Так — за Святим Письмом — годиться сказати про тих, що лягли за рідний край і нарід.

Та чи не можна сказати так і про тих, що сили свої і здоровля своє віддали за нас? Віддали — і живуть, животіють між нами, звичайно в злиднях, у холоді й голоді, бо й заробити не годні, будучи або каліками без рук і без ніг, або важко хворими від ран...

ЦЕ УКРАЇНСЬКІ ІНВАЛІДИ.

Є їх іще понад дві тисячі людей. Щоб забезпечити їм бодай ложку страви і взагалі найскромніший прожиток, треба мати кругло сто тисяч злотих річно. Нашим моральним обовязком є зложитися на цю суму — і на ще більшу.

ІДЕ МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД...

В цьому історичному місяці згадаймо про тих, що здоровля і сили свої віддали за нас, за своїх братів. І не жаліймо жертви на ту благородну ціль.

НЕХАЙ ПОСИЛИТЬСЯ ЖЕРТВЕННІСТЬ НА УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ! Ніхто не сміє відмовитися від помочі Українським Інвалідам у Листопаді. БО ЦЕ ЇХ МІСЯЦЬ — ЛИСТОПАД...

Вони ждуть на нашу поміч, вірять у неї...

І подамо їм помічну руку — не як милостиню, тільки як скромну сплату Великого Довгу...

Цього вимагає наша честь перед собою і перед світом!

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ДОПОМОГИ ІНВАЛІДАМ У ЛЬВОВІ.

СОВЄТИ ЗАСТРІЛИЛИ 52 ОСОБИ

МОСКВА. — В однім дни совєтські часописи закомунікували розстріл 52 осіб по ріжних місцевостях Совєтів. Застріленим закидувано „протиреволюційну" діяльність, нищення худоби й викликування шкід у хліборобстві. Сім застрілено в азовській області, десять у московській, десять у Красноярську, девять у Саратові, девять у ріжних частинах України, пять у воронізькій околиці і дві особи в Татарській республиці. Совєтська влада також усунула комісара хліборобства, Чернова, за повільність у хліборобській адміністрації.

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО У. САМЧУКА.

РИМ. — Італійський літературно-мистецький місячник „Іль Фронтеспіціо" в серпневому числі б. р. приносить уривок із повісти Уласа Самчука „Марія" в перекладі Куїджі Сальвіні. В тому ж числі є теж подана коротка характеристика Уласа Самчука як письменника.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

ПАРИЖ. — Французький місячник „Де Монд Сляв" містить статтю І. Борщака п. з. „Україна на мировій конференції".

МУСОЛІНІ ЗА ЗВЕРНЕННЯ НІМЦЯМ КОЛЬОНІЙ.

РИМ. — У часі роковин свого маршу на Рим Мусоліні виголосив до 400,000 фашистів промову, в якій порушив теж питання заграничної політики. Він сказав, що старі міжнародні договори мусять бути знищені, німці мусять дістати назад свої кольонії і всесвітній мир мусить бути побудований на справедливості. Також большевизм мусить бути усунений з Европи. На цій параді була присутня німецька делеґація на чолі з Гесом, якого запросив був до себе Мусоліні в часі свого побуту в Німеччині.

ДОМАГАННЯ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — З достовірних джерел доносять, що Гітлер незабаром виступить з офіційним домаганням, щоби привернути Німеччині її давні кольонії. Він має висказатися за те, щоб систему мандатів Ліґи Націй, яка формально завідує тими кольоніями, усунути і віддати адміністрацію тих кольоній назад у німецькі руки. Також говорять, що Гітлер буде домагатися для чеських німців автономії.

НЕЗРУЧНА ПОЛІТИКА НІМЦІВ.

ЛОНДОН. — Напередодні цілковитого осамітнення Совєтів у міжнародній політиці німецький представник фон Рібентроп зробив у комітеті невтручування в еспанські справи потягнення, яке зреґабілітувало Совєти, а поставило в смішне положення німців: коли Англія, Франція, Італія й інші держави поставилися холодно до впертости Совєтів і рішили ділати вцілости проти їх волі, Рібентроп заявив, що щойно приступити до виконання рішених завдань в еспанських справах, треба одноголосности всіх делеґатів. У той спосіб він поставив себе поруч із совєтським делеґатом, а також вина за „саботаж" у міжнародній політиці, яка булаб упала виключно на Совєти, тепер упала також на Німеччину. Наради цього комітету внаслідок цього знов опинилися на мертвій точці.

НІМЦІ ПОЗВОЛИЛИ ЖИДОВІ ЗЛОЖИТИ ВІНОК НА ГРОБІ НЕВІДОМОГО ЖОВНІРА.

БЕРЛІН. — Американський жид, Ізадор Дженет, у часі свого побуту в Европі поїхав до Берліна і зложив в імені відділу жидівсько-американських ветеранів та в імені відділу американських інвалідів світової війни — вінок. Німці приняли цей вінок і положили його на почеснім місці, близько вінка Мусолінія, що його він зложив у часі свого недавнього побуту в Німеччині.

ЯПОНЦІ ВБИЛИ КІЛЬКОХ БРИТІЙСЬКИХ ВОЯКІВ.

ШАНҐАЙ. — Кілька японських бомб влучили стійку британського війська в інтернаціональнім кварталі в Шанґаю і вбили трьох британських вояків і кількох зранили. Японська влада в тій хвилі висилала перепрошення, що їй „дуже прикро".

КИТАЙЦІ КАЖУТЬ, ЩО ВОНИ МОЖУТЬ ВИТРИМАТИ У ВІЙНІ ПЯТЬ ЛІТ.

НАНКІНҐ. — Головний командант китайських військ, маршал Чіянг Кай Шек, заявив, що Китай, коли буде потрібно, видержить проти Японії пять літ у війні. Він сказав, що Китай приготовляє головний опір проти японських військ над берегами Жовтої ріки. Щойно там Китай осягне близькучі перемоги.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗА ДАРМО!

Це дійсність, що Перший Листопад відродив українську державність. Але дійсністю є й те, що ми цеї держави не вдержали. Це дійсність, що ранком 1. листопаду 1918 року повівав у Львові з ратушевої вежі наш жовто-блакитний прапор. Але й дійсністю є те, що тепер повіває з цеї самої вежі ворожий біло-червоний прапор. І дійсною є тепер наша неволя, як і те, що Перший Листопад з 1918 року є так якби спомином про нашу волю.

Виходилоб, що з Першого Листопаду залишились нам тільки: нові тяжкі кайдани і гарний спогад. Виходилоб, що наші вороги стали панами нашої землі й нас поконали, що Перший Листопад був і минув, що перейшов до історії, й тільки всього.

Але чи так є в дійсності? Відповісти на це не трудно, бо за нас відповідають нам наші вороги, ті, що ніби нас поконали. Чи з кожного нового польського наступу на українське життя на наших землях під Польщею не видно, що Польща не чує себе певною на наших землях? Чи кожна судова розправа проти українських революціонерів, така, як отся недавня, проти булавного У. Г. Армії Михайла Хомяка, не виказує наглядно, що Перший Листопад є для польського наїзника страшною марою, яка його постійно переслідує, яка завжди і всюди стоїть перед його очима, особливо в часі, коли наближається календарний день 1. листопаду? Так, нема такого року, щоби перед першим листопадом не відбувались у Львові чи деінде якісь протиукраїнські польські демонстрації, щоб не йшли в тім часі спеціяльна нагінка на українців, щоб не відбувалися збільшені арешти українських діячів і т. п. І нема того, щоб у тім часі зо шпальт польської преси чи з уст прокураторів на розправах проти українців не чути було пригадки, що Польщі треба постійно боронити себе перед Першим Листопадом. І ось це та сила, яка бє з Першого Листопаду, коли мати на увазі тільки наших ворогів.

А як жеж із нами? Думаємо, що не треба нам витрачувати багато слів на відповідь. Вистарчить ствердити правду, що Перший Листопад — це наше життя, що він увійшов у нашу кість і в нашу кров, що ніщо не є всилі нам його вирвати, та що ніяка сила не ослабить наших почувань, звязаних з Першим Листопадом. І це певне, що з кожним роком кожна нова згадка про Перший Листопад з 1918 р. стає нам щораз милішою й дорожчою. І чим далі, тим глибшим і більш соборницьким стає зміст Першого Листопаду, що тепер нерозлучно звязує Львів з Києвом не тільки в наших сентиментальних почуваннях, але й у наших діяннях, у нашій загально-українській політиці. Тому, глядячи з цього боку на Перший Листопад, можемо дійсно радіти, що кров, яку пролито в його обороні, не пішла на дармо. Бо нею, як і тою, що тепер ллється і що ще буде литись, здійснюється наша Велика Ідея.

Д-р Остап Грицай.

„ЗБРОЄ МОЯ, ЗБРОЄ ЗОЛОТАЯ..."

Слово в XIX-ті роковини Листопадового чину (1. XI. 1918 — 1. XI. 1937).

Українську націю до вибуху визвольної революції підчас світової війни можна би схарактеризувати ще й так, що це була нація, яка не жила своїми історичними традиціями. Розірвана злодійськими договорами хижих царів на дві частини, з яких одна таксамо страждала під кормигою чужинецького займанця і деспота, як і друга, поневолена Україна довгі-довгі століття так і пригадувала вражальні слова поета:

„... Заснула Вкраїна,
Буряном укрилась, цвіллю зацвіла,
В калюжі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала..."
„Чигирин", 1844.

Правда — громовим голосом, зовом віщуна, пророка і кобзаря народу, розрушив сон поневолених мас України Шевченко. Але згодом і він став для нас тільки піснею, книжкою і літературою, таксамо, як літературою ставали для нас скорше чи пізніше всі акти духового відродження народу, від Котляревського і Шашкевича починаючи, аж ген до Івана Франка включно. Ми читали Шевченкові рапсодії про Підкову й Гамалію, про Гайдамаків і про Великий Льох, та з холодним спокоєм обмірковували притім лиш питання, чи це твори чисто історичного, чи історично-романтичного, чи таки романтично - містичного характру. Ми пів століття виголошували по наших святкових концертах Шевченкову скаргу за розриту могилу, і пів століття ми чули отак з уст найкращих декляматорів потрясаючі слова жалю України до Богдана, а проте ми не поверталися з поетом думкою до тієї епохальної боротьби; нам не цікаво і не важно було поглиблювати трагічну, й може вщерть самотну душу великого гетьмана... І пів століття читаємо ми вже у пролямятних **Русланових псальмах** слова: „...вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, а не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце тай і віра руська", а проте і безсмертний автор тих псальмів був для нас довго-довго тільки літературою. І говорячи про Шашкевича, ми чомусь захоплювались усе тільки ліричним пянісімом його „Цвітки дрібної", а про те, що він одушевлений поет української перемоги над ляцьким князем, сміливого подвигу Наливайка та Хмельницького наступу на Львів, про те нам у школі наші колишні, все до чужинецької влади льояльні професори або не згадували зовсім, або тільки дуже нерадо...

І не диво, бо як-не-як, а плекання історичних традицій України, у шкільних плянах, виготовлюваних за наказом і вказівками чужинецьких займанців — не було і нема й сьогодні...

І хто його вже і вгадає, як довго ще приходилосяб нам заліплювати обличчя історичної традиції народу літературними етикетами заприсяжених спеців від льояльних учебників, колиб не новий, епохальний порив **збройної України,** який за одним ударом звязав усе життя, всю свідомість і всю істоту нації наново з геройськими традиціями і найдальшого минулого нашої дорогої прекрасної батьківщини:

Подвиг Першого Листопаду.

Це вже не була література, а чин. Збройний чин. Не сама лиш мрія про велике, або лиш поклик віщого у сторону далекого майбутнього, а непереможно довершена дійсність, з якою за одну ніч видвигнулась нова епоха в житті народу. Епоха, що, перекреслюючи всі кволі міркування неактивних десятиліть, могла на своєму крицевому щиті написати всупереч Декартам горді слова:

Аґо, ерґо сум (я ділаю, отже я є).

Бо, обновлюючи визвольні змагання довгих століть в історії України і протиставляючи кволості мрій єдино й одиноко **гарт чину,** епоха, створена подвигом Листопаду, поширила виднокруг нашого світовідчування і світогляду до меж, які виходили далеко поза вузенькі рамці життя, накиненого і застійненого нам століттями неволі. З вузини глухих кутів пів-кріпацького животіння, вона двигнула нас на овиди **Великої Соборної України,** такої, яку намагались будувати нам Святослав і Володимир, Ярослав і Роман, Хмельницький і Мазепа. З глибин затишної самоти наших сонливих вишневих садків, епоха Листопаду вивела нас на ті вершини національної свідомости, з яких висот вартість власної хати оцінюється щойно з погляду **на власну землю і на власну державу,** й ідеал тієї власної держави ставиться вище понад усяке особисте добро. А з нетрів нашої невольницько-льояльної служби в чужинецьких займанців, де ми так прекрасно вчились „ходити в ярмі", Листопадовий чин вирвав нас і поніс туди, в пожари збройної боротьби за волю і власну державу, на ті благословенні **лицарські боєвища,** де кров наших Героїв змила з чола народу всю ганьбу і ввесь сором довгостолітньої неволі. І де ми ще раз навчилися дивитись на світ не очима кріпацького раба, а людини міцної, яка виборює собі працю до життя виключно і єдино — своїм мечм.

Як співав великий поет в одній зо своїх найкращих дум:

„Зброє моя, зброє золотая!"

І отак щойно тоді, як у Листопадову ніч ми вклали на голову шолом, оперезались мечем і суворо мовчазними полками рушили відбирати землю Данила і Льва з рук чужинецького займанця, щойно тоді, кажу, свідомість історичної традиції стала для нас іще раз справжнім пережитком і справжнім рушієм життя, і наш звязок з давнім, геройським минулим України став на диво живий і досконалий. Бо щойно зазнавши насолоди перемоги у збройному змаганні з дужим ворогом і насолоду видвигнення святих прапорів України на рідній, визволеній землі, ми порозуміли, відчули всім серцем і полюбили, як ще ніколи, державнотворчі змагання великих володарів і керманичів нашої батьківщини в минулому. Дивлячись ось на постать Святослава Великого, ми нині не хочемо повторювати про нього слів колишньої чернечої мудрости, що от то він — „чужого шукаючи, своє погубив". Отак же колись, чужого шукаючи, а невдоволені вже добутим, кидались на світ і Олександер і Цезар і Наполеон, водно на повну погубу наражені, а проте потомність прозвала їх великими і найбільших героїв людства в них шанує. Це тільки візантійський аскет, і бувший кріпак у нас, і тихомирний домолюбець з вишневого садку зжахнувся ґрандіозної далекосяглости починів Святослава. Але нація, що видала Герові **У. Г. А.,** нація, яка впродовж кількох років успіла записати на картах своєї найновішої історії такі подвиги, як Маківка і Лисоня, Листопад і Львів, Базар і Крути, Чортків і Київ, і сотки інших, і створила несмертельний тип молоденького **Усусуса,** така нація дивиться сьогодні на Святославів України інакше.

Таксамо, як гостро і безпощадно осуджує вона нині в історії України все, що йшло наперекір її визвольним змаганням у добі пізнішого поневолення.

Ви читайте лиш цінну працю нашого знатного військового діяча, **ґен. хор. Миколи Капустянського,** п. з. „Українська збройна сила й українська національна революція" (Саскатун, 1936), зокремаж його характеристику діяльности гетьмана Конашевича - Сагайдачного, а побачите, яким винуватим являється нині нам той славний гетьман з погляду на свою мимовільну льояльність до тодішнього ляцького уряду. Але й актів плянового, а то і вщерть злочинного вислуговування ворогам на погубу нашій національній справі, в минулому України не бракує майже в ніякій добі її існування. Скажіть ось, чому Франко свойого часу написав, що любити історію України трудно, бо хіба на кожному кроці треба би плакати над нею? Але я думаю, що нам не треба плакати над нею і не зневірюватися відносно неї, бо в історії України — наперекір трохи одностороннім словам Франка — є багато - багато прикладів правдивого громадянського духа і правдивої посвяти і правдивої любови. Та тількиж біда, що саме найкращі діячі в нас так часто стрічалися **з киринею,** а то і зо свідомо зрадницькою роботою зо сторони тих, що за всяку ціну хотіли заслужити ласки у ворогів! Ми подумаймо лиш про те, через кого і як згинув такий борець за волю України, як Северин Наливайко. Або про те, як то Виговський не зміг використати своєї перемоги над Москвою під Конотопами, бо на нього наступив тоді свій же Сірко з запоріжцями. Або про те, як Брюховецький вислугувався царській Москві, або як тяжко приходилось Дорошенкові через Многогрішного і Ханенка, а далі через Самойловича. І інше таке і ще інше, аж ген до історії наших останніх змагань за волю і нині, історії аж надто живої в нашій свідомості, щоб указувати тут на відповідні факти і подробиці.

Миж знаємо їх усі гаразд, і тому й годилосяб нам саме у спомині про історію Листопадового подвигу повертатись думкою все наново до історичних традицій України, і питатися себе:

Чого вчитисяб нам з подвигів нашого минулого? Що розкривають нам їх світлі, а що їх темні сторони, в чому вони славою, а в чому вічною осторогою для нас?

Самеж нас, українців, рідна історія може навчити безмірно багато, якщоб ми тільки схотіли пізнати її гаразд та користуватись її науками в нашій усій громадянській та визвольній роботі.

Бо останній уже час, щоб такі подвиги, як Листопадовий, увінчались у нас не лиш чисто духовими, чисто моральними успіхами, але завершили революційні почини довгих століть оконечним створенням Української Незалежної Держави. Отимто вся наша національна робота повинна стояти у звязку з чином Листопаду, бути його продовженням. **Сповнені вщерть свідомістю геройських традицій України, мусимо прислухуватися до її окуплених кровою заповітів, мусимо позбуватись усіх смертельних гріхів нашої історії, особливож зрадницької, окаянної, братовбивчої кирині, і лаштувати смертоносну зброю не брат на брата, а на ворога.** І маємо вірити твердо, що тільки збройна розправа з ворогом всилі створити нам змогу оконечного визволення. Зброєю ми в Листопадову ніч почали наш чин, зброєю мусимо й кінчати:

Залізом і крицею.

ПОКЛІН МОГИЛАМ ГЕРОЇВ

Поклін вам, могили борців України,
Поклін вам братерський від кожного з нас
За труд, за відвагу, за смерть героїчну,
Що ви не лякались, як кликав вас час.

Ви свідки нам вічні з минулого бою,
Ваші діла марно в нас не проминуть:
Про вас піде слава високо горою
І вашу ще працю правнуки спімнуть.

Спіть, борці Вкраїни, розсіяні всюди
По всій Україні, по ріжних місцях;
Ви діло сповнили, як серце бажало,
Вам життя віддати не був жаден страх.

Спіть і сніть про волю, котру так любили;
Ми шляхом тернистим днесь вашим підем
І радо за волю і долю Вкраїни
Коло могил ваших спокійно спічнем.

Поклін вам, могили, порослі травою,
Поклін вам навіки вічні буде в нас,
А ми знов готові з ворогом до бою,
Кінчить вашу працю, як покличе час!

Микола Горішний.

Пилип Деркач.

З ЛИСТОПАДОВИХ СПОМИНІВ

Хто пережив жовтень 1918 р., той ніколи не забуде цього нервового напруження й атмосфери непевности, що опановували життя українського народу під Австрією в останніх днях перед її упадком. Очевидний розвал військової сили центральних держав і неминучий розпад австрійської держави будили надії на недалеке здійснення великої ідеї, за яку від 1914 року крівавились Українські Січові Стрільці.

В природі царила гарна, тепла осінь, що вливала в душу дивні почування, витворювала гарячковий стан радісного очікування й томлячої нетерплячки головно серед військової молоді, що за чотири роки війни звикла до чину.

Та була й причина до загальної тривоги: цеж наближалася вирішна хвиля для українського народу під Австрією. На її вислід у дуже великій мірі могла вплинути постава уряду Великої України, в якій — на жаль — саме в той час найбільше бракувало закріплення політичного ладу.

Кіш УСС-ів стояв тоді у Вижниці на Буковині. В Коші було багато поворотців з російського полону — стрільців і старшин, до яких австрійська команда відносилася з помітним недовірям. Тому в Коші був тільки невеликий вартовий відділ (одна сотня) в повній зброї; інша братія зїдала хліб як напів „цивілі" і не дуже горнулася до пустих вправ без крісів. Тут були й доволі виразні впливи недавнього життя в полоні серед розбурханого моря російської революції. В стрілецькій масі вкорінилося зацікавлення політичним життям в Україні, в Росії, в Австрії, в Галичині.

Минала друга половина жовтня. Стрілецтво хвилювалося. Зо Львова доходили слухи про недалекі важні події, а тут австрійська влада старається відсунути стрілецтво від участи в їхньому вирішуванні! Розпад Австрії був очевидний, тому нетерплячка зростала не днями, а годинами.

Врешті настав день 1. листопаду. В Коші тиша перед бурею. Стрілецтво вичікувало нових подій, старшина радила над способом найлекшого обєднання всіх частин УСС-ів під начальною командою сот. О. Букшованого. Зо Львова не було ніяких вісток. Про події у Львові в ночі з 31. жовтня на 1. листопаду довідалося стрілецтво щойно на другий день від підхор. Л. Лепкого, що саме в полудне вернувся зо Львова.

Того дня пополудні отримав я перший приказ в імені Української Народньої Республики, підписаний тодішнім командантом Коша, от. Т. Рожанковським. Його текст:

Додатковий приказ ч. 306.

Пол. поч. 444/III дня 2. лист. 1918, год. 3 попол. На телефонічний приказ Команди УСС відійде завтра раннім поїздом 4:30 до Снятина через Неполоківці 80 людей вартового відділу під командою хорунжого Деркача як охорона маґазину. Відділ цей як самостійний має вести самостійну господарку; в ціли її переведення і перебрання грошей зголоситься хор. Деркач негайно до пор. Індишевського.

Решта вартового відділу лишається під командою четаря Коссака до дальшої диспозиції.

Рожанковський.

Побачить зараз:
пор. Семенюк
чет. Коссак
хор. Деркач.

Подібний приказ отримав хор. М. Мінчак, що з малим відділом мав перебрати військову владу в недалеких Кутах.

Другого дня вранці я був уже на стації в Снятині. Разом зо мною пор. Індишевський, який отримав додатково приказ перебрати господарку снятинських військових маґазинів. До Снятина дійшли вже вісти про події у Львові і про розвал Австро-Угорщини. Тому командант стації і маґазинів, мадярський поручник, передав нам без спротиву ненарушені ще маґазини і разом зо своїми людьми подався на Мадярщину.

Небаром виявилося, що людей у мене замало. Крім маґазинів треба було ще забезпечити великий міст на Пруті і ліквідувати грабіжницькі напади мадярів, що цілими ватагами розбрилися по цілій околиці. А головне, треба було вдержати лад на стації і правильний рух транспортів, що довгими зміюками сунули з Мадярщини в Україну і навпаки. В одних перли голодні маси російських полонених, в других здеморалізовані мадярські полки, що з награбованим у Великій Україні майном намагалися якнайскорше добитись на Мадярщину. Їхня постава була дуже бундючна. Притому їхали цілими курінями, добре озброєні і це робило з них небезпечного ворога. На щастя, були вже здеморалізовані і майже поголовно пяні, тому їхне роззброєння не натрапляло на більший спротив. Не вдалося мені роззброїти тільки одного транспорту мадярської артилерії, не так через грізну поставу мадярів, як радше з браку людей, потрібних до вивантаження гармат, і через недостачу вільного місця на довшу задержку транспорту. Цей транспорт роззброєно в Коломиї.

Зо Львова надходили непевні вісти. То веселі, то неспокійні, про завзяті бої у Львові і т. д. 4. XI. переїхав через Снятин до Львова полевий курінь УСС під командою пор. Баґана. І від нього годі було розвідати щось певне про положення у Львові. Під вечір тогож дня прибули до Снятина ще дві сотні УСС з Коша у Вижниці. Їхнім командантом був пор. Семенюк. Після умундурування в снятинських маґазинах і озброєння цей півкурінь зложив присягу на вірну службу Українській Народній Республиці і 5. XI. відїхав до Львова. До цього півкуріня долучено й мій відділ. У Снятині творилися нові військові частини під проводом місцевих українських старшин.

— — — — — — —

Другого дня вранці прибув наш відділ до Старого Села під Львовом. Тут застали ми стрілецький курінь, що по невдачі під Головним Двірцем переґруповувався. Були тут в окремих ваґонах перші полонені, сама молодь — студенти, ремісники і т. п. Майже всі у цивільних одягах.

З нашим відділом приїхав і перший транспорт артилерії, що мала взяти участь у дальших боях у Львові. Коло полудня півкурінь пор. Семенюка подався через Винники до Львова, а під вечір входили ми до міста через личаківську рогачку. При рогачці півкурінь коротко зупинився.

Осіннє сонце хилилося на спочинок. Воно лагідним рожевим сяйвом сповивало місто, що в самій середині вже затягалося легким серпанком. Повагом входили стрілецькі сотні до міста. За сотнями з гуркотом котилися дві полеві гармати. Личаківське передмістя було доволі порожне. Хідниками переходили невеличкі гуртки людей, що з цікавістю приглядались до стрілецького походу. З вікон проводили нас сотні очей: одні з радістю, другі з холодною здержливістю. Та назагал личаківське передмістя нічим не зраджувало военного стану в дальших дільницях міста.

Сотні вмашерували на подвіря личаківських касарень. Тут відпочивали і ждали дальших приказів. Западала скора листопадова ніч.

Цієї ночі відійшов я з півсотнею на скріплення залоги Підзамча. Моїм помічником був старий УСС, ст. дес. Іван Гнідь.

Нічну тишу роздирали густі стріли, що серед мурів міста робили цілком інше враження ніж у полі. Там — на вільному просторі їхній свист серед ночі міг хвилювати хіба недосвідних новобранців; тут — серед мурів вони відзивалися сильною детонацією і гримали грізно. Немов лютували з пересердя на недостачу широких просторів.

Обсада Підзамча складалася з двох стрілецьких сотень: чет. Іваницького і чет. Теліщака та відділу хор. Гачкевича. Моя півсотня доповняла залогу. Команда відтинку була до 11. XI. в руках пор. Краснопери, від 11. XI. в руках сот. З. Носковського. Заґал стрілецтва це був молодняк з 1917 і 1918 рр., а старшини — сама „стара война".

Тому, хоч як намагався противник заволодіти тим відтинком, всі його зусилля розбивалися марно. Всеж таки при активній підтримці польського цивільного населення тримав він цілу нашу залогу в постійному поготівлі, так, що про якийнебудь відпочинок тут годі було й думати. Також приходилося поневільно голодувати. Зміна поодиноких стійок на передніх позиціях була можлива тільки раннім ранком і темного вечора. І тільки після зміни отримували ці відділи теплу страву. Зате бойовий виряд стрілецтва був уповні вдоволяючий. Це впливало на бадьорий настрій залоги, хоч перевтома небаром стала докучати щораз більше. На правдивий сон не було тут часу.

Тому всі нетерпеливо вичікували дальшої підмоги. Ми сподівалися більшої частини СС, які за непровіреними слухами мали надтягнути до Львова. Одначе надії на СС-ів не справдилися. Замісць них приїхав 13. XI. на Підзамче невеличкий відділ наддніпрянців під командою от. Долуда. Він подався до міста до Нач. Команди й отримав приказ на другий день прочистити вул. Замарстинівську.

Дня 14. XI. зачався на відтинку Підзамча наступ українських частин. Тогож дня отримав я від сот. Носковського в 4 год. ранку приказ, перевести зо своєю півсотнею, скріпленою одним машиновим крісом, наступ уздовж залізничого шляху в напрямі на Головний Двірець. Рівночасно мав я забезпечувати ліве крило от. Долуда. Наступ мав розпочатися раннім ранком з хвилею, як відділ от. Долуда появиться в нашому районі.

Отаман Долуд не довго давав на себе ждати. Коло год. 7 ранку був він уже на наших вихідних позиціях і відразу енерґійно забрався до діла. Його відділ, хоч невеличкий, викликав переполох у рядах противника. Падала рішуча команда: обстрілять!... і відділ при помочі машинових крісів скоро посувався вперед. Та отаман Долуд замало числився з силою противника. Ще більшою його помилкою було те, що він повів акцію на власну руку, не оглядаючися на прикази команди Підзамча. Коли я зголосив йому свій приказ, він не зацікавився звітом і ані одним словом не поінформувався про положення на цьому відтинку. З приказом: обстрілять!... пустився зо своїм відділом далі вул. Замарстинівською.

Мій відділ розпочав наступ від першого моста за Підзамчем. Ми посувалися через Міссіонарську площу на вул. Під Дубом. Здовж залізничого шляху я забезпечився невеличким відділом коло 10 людей. Ми скоро опинилися під другим мостом. Противник уступав у поспіху. По дорозі в брамах лишив кілька трупів; ранених не бачив я ні одного.

Звязок з відділом от. Долуда годі було вдержати. До тогож небаром зайшло якесь непорозуміння з первісними приказами. В мойому районі по правій стороні залізничого шляху без відома команди Підзамча і без звязку зо мною опинився відділ бувших австрійських ополченців під командою чет. В. Навольського, з котрим я, замісць на бойовому відтинку, познайомився щойно в шпиталі. Ми оба були ранені рівночасно: чет. В. Навольський коло третього мосту, я недалечко від цьогож мосту на вул. Під Дубом. Незнання міських закамарків мало для нашої акції погані наслідки. Ми наскакували на небезпеку в хвилині, коли були певні перемоги. Таке було й зо мною. Я був ранений в обі ноги з вікна того самого дому, з котрого я перебігав через вулицю, щоб дати поміч стрільцеві, раненому в руку в брамі по другій стороні вулиці. Та мої рани були тяжкі. А чотирнацятка виявилася для мене нещасливою: 14. XI. я був ранений, а рівно три місяці пізніше, 14 II. 1919, ампутований.

СЛАВА ГЕРОЯМ!

(Для „Свободи" — від молоді з краю).

І знову **Перший Листопад...** І як що року, вже від ряду літ, зібралися ми тут, щоб віддати честь Лицарям, які зо зброєю в руках станули в обороні Батьківщини і своєю кровю окропили волю.

І в сірий, листопадовий день, День Зриву національної сили, розгортається візія нашої слави:

Довгими рядами йдуть у степ княжі полки, спиняти орди кочовиків. Блищать шоломи, золоте проміння заломлюється на списах воїнів. Могутньо котить сині филі Дін, а переможний лицар гасить спрагу його водою. Гордо лунало гасло Святослава: „Іду на вас". А пишні мури розкішної Візантії дрижали перед силою суворих Русичів.

А потому прийшли тяжкі дні міжусобиць, дні упокорення перед дикою ордою, що чорною галиччю перла на врожайні поля. Залунав плач і стогін на український землі.

Та ось зірвалися местники й очайдушне козацтво стануло в обороні віри й чести. Та прогомоніла слава завзятих запоріжців і знов похилився нарід у ярмі. Вороги, наче хижі гайворони, обсіли Україну. Нищили культурні добутки, знущалися над матерями, дітьми та старцями, впивалися кровю та сльозами... Пиніли вороги своїм триюмфом, захлистувались безумними радощами і не достерігали сили, що зростала в душі народу; не бачили, що не ржавіла міць від гірких сліз; що нарід, наче той велитень у казці, спить, але прийде година — він прокинеться з тяжкого отупіння, випрямиться на ввесь ріст, щоб жити й розвиватись, а тоді — горе ворогам!

І хвиля та надійшла. І завважили вороги блиски завзяття в очах юнаків і заціплені суворо уста. І почули всі, що надійшла відплата за кривди століть.

Світом потрясла страшна заверюха — світова війна. Тріщали престоли, розпадалися тюрми народів, опадали кайдани й колишні раби ставали в колі вольних, щоб творити нове життя.

Велитень здригнувся і прокинувся зо столітнього сну. Найкращі Сини України з піснею перемоги на устах пішли до бою за Батьківщину. Брязчала зброя, як колись, давно, в днях княжої слави.

Спить Львів, закутаний у тяжкі мряки осінньої ночі... Та чомуж це горстка Стрільців не спить, а нараджується над чимсь... Лиця суворі, наче ковані в марморі, очі блестять. **Великий Момент надійшов.** Короткий приказ. Скоро розійшлися постаті й зникли в темряві ночі. Їх крок сильний, рішучий. Так ідеться на смерть, або на перемогу.

Ранком, 1 листопаду 1918 р., стрепенувся Львів. На вежі ратуша гордо маяв жовто-блакитний прапор. Рідний прапор у княжому городі Льва. І радість огорнула серця. Радість без меж і краю. Здавалося, що не осінь, а весна йде, а з нею нове життя сильне й славне. Хотіло всі сили вддати Рідній Країні, ввесь жар палких сердець, усю віру — сильну й незломну. Та ворог не спав. Не міг стерпіти, щоб розвивалося нове життя. Тьма кинулася, щоби поборотися світ правди і краси. Розпочалися змагання. Кожну пядь предківської землі окуплювали стрільці життям; кожний камінчик зрошували рубінами крови. Від нікого не мали помочі. Бо на всій Україні йшли кріваві змагання. Вороги напирали на пшеничні поля України чорними хмарами голодної сарани. З півночі йшли червоні, щоб здавити молоду, незакріплену державу. Український воїн, молодий, обдертий, без набоїв відпирав численіші, добре узброєні ватаги напасників.

Три тижні тривав кривавий бій за Львів. Три тижні тяжких змагань серед страшних обставин, коли за кожною брамою чатував ворог, а з кожного вікна сипався на стрільця град підступних куль. Три тижні тривав геройський змаг. І знесилилися Лицарі... Мусіли покинути рідне місто, так дорого здобуте. Покинули Львів, та не на все, лише на якийсь час, щоб загоїти рани і зібрати свіжі сили. Не довелось У. С. Стрільцям вернутись у славі до столиці Галичини.

Та кров і їхні труди не пішли на марно. В наших серцях живе величний міт про геройських Лицарів, що на вістрях своїх мечів принесли в темну листопадову ніч волю Батьківщині. Здійснили мрії батьків про волю, й хоч не довелося їм самим скінчити своє святе діло — воно не пропало даремно! Вони запалили наші серця любовю Великої Ідеї, жадобою боротьби за честь, за славу і волю України. Ми докінчимо Їхню Лицарську Рапсодію!

А сьогодні, в річницю Великого Зриву, віддаємо найвищу честь Тим, що створили його!

М. Костишин.

МИ ЖДЕМ!

Ми ждем! Хоч в злиднях нема міри,
Лиш падають нові офіри,
Ми на жертвенник кров несем.
Кругом безправство в нас лютує,
Страшна жорстокість все глузує,
Про зрив шалений нам віщує;
Ми ждем на нього, ждем і ждем...

Ми ждем з борнею без утоми,
Хоча стрічаєм переломи;
Ми ласк ворожих не приймем!
Покора в нас що хвилі гасне,
Бо так велить життя сучасне:
Боротись нам за все, що власне,
І ми на зрив цей ждем і ждем...

Ми ждем, з посвятою живою,
У серці з пімстою страшною,
В завзятті й хвильку не спічнем!
Бо сильна віра кермує нами,
Що час наспіє, як степами
Рідні задзвонять острогами.
Ох! Як на них ми ждем і ждем...

Ми ждем з бажаннями святими,
Вірим: руками ще твердими
Розгромимо ворожий лад
І раб здійме чоло в обнові,
Як меч скупається у крові,
Слава полине в свобіднім слові
Про день безсмертний — ЛИСТОПАД.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛИСТОПАДОВИЙ СПОМИН.

З приходом листопаду якісь дивні осінні думки роєм насідають на мою голову і мимоходом ведуть мене у недавні, пропамятні дні Листопаду 1918 року. Тоді я ще був майже малою дитиною, безжурно бігав між окопами і грався осіннім бабським літом понад крутою Стрипою, котру то так часто згадується у стрілецьких боях. Памятаю, як по занятті нашими добровольцями міста Бучач до дому мого, тепер покійного діда прийшла „невесела" для нас вістка: всі діти до школи! Очевидно, що дідо зрадів тою вісткою, а Юрко, малощо від мене старший мій вуйко, і я не дуже зраділи, бо треба йти до школи. Коли ж ми засумовані стояли й оглядали цікаві образці в нових „Українських Букварях", до нас заговорив дідо:

„Не треба журитися, хлопці. Ця школа не страшна. Там учать по нашому, а не так як мене вчили: „Ich bin jung, du bist klein" по німецьки. Там буде вчити добра пані, а я вам пороблю правдиві лавки, бо в школі нема „лавок".

До вечора ми мали справжні лавки, з полицею на книжки і шапки. Тітка Дозя підписала наші імена на лавці, і то ще й хемічним олівцем, а на другий день почалася цікава сцена. Сотки дітей несли свої лавки, стільчики, крісла, ослони з села Нагірянки до школи Бараків у Бучачі. З дітьми звичайно йшли мами, старші сестри, бо декотрі „лавки" були тяжкі, дебелі, невигідні, то треба було помагати нести, а до школи треба було йти деяким по три американські милі!

Більше гіркого сміху було таки в самій уже школі. Там, коли поскладано „лавки" і в них позасідали учні, то виглядало на нерівний ліс. Одні сиділи вище, другі нижче, а ще інші то таки добре сторчали. Памятаю, що Михасько Мерняк мав найвищий стілець у цілій клясі. Тому він сидів по самій середині, мабуть для симетрії... Наша лавка була на самім переді і всі нам завидували, що ми маємо „правдиву" лавку. Ми з гордістю пояснили, що ту лавку нам зробив дідо, а він добре знав майстерку, бо служив 8 літ при війську у Відні.

По розміщенні по клясах розділили нас на відділи. Всі діти були поділені на І. й II. клясу, хоч були там 12 і 13-літні хлопці в І. кл. За війни вони стратили по 4—5 літ часу. Тепер своя влада старалася їм помогти. Більших учнів приписали переважно до II. кл., хоч вони не визнавалися більше на науці від своїх менших товаришів.

Пригадую собі, наче нині. Всі школярі (яких 800 учнів) вийшли рядами і заспівали „Гей, там на горі Січ іде". До веселого походу приглядалися тисячні товпи народу: українці, жиди, потрохи поляки. По повороті до школи відбувся концерт. На цьому шкільному святі були представники української влади. Були: д-р Боцюрків, д-р Сіяк, о. Барановський, війт Рогатинський, дід Андрій; були офіцири і стрільці. Боцюрків говорив промову, співали студенти з гімназії, а деклямував Василь Легкий:

„Замовкла ревуча гармата,
Що в полі ревіла, стогнала,
Огнем заливала диброви
І димом до неба сягала".

Потім усі співали „Вже воскресла Україна".

Ні, не можна цього забути, коли то сільська й міська дітвора по віках неволі думала, що Україна вже воскресла, що „замовкла гармата", що прийшов час на науку і працю.

Не забуду ніколи тих чудових букварів з грубого, гладкого червонявого паперу, з яких ми вчилися, що „Наш край називається Україна", що „Найбільший наш поет був Тарас Шевченко", що „Столиця України називається Київ, та що „Україна — найкраща і найбагатша країна в Европі".

Так проминули місяці і ми вчилися на своїх нерівних лавках. Аж одного червневого дня 1919 року, як ми прийшли до школи, замісць державного прапора побачили на школі знак червоного хреста. При вході стояли жовніри: наші стрільці.

„Не буде науки, діти, — говорили стрільці. — Школу обернули на шпиталь. Прийдіть за три місяці".

І ми сумно вертались додому, думаючи над словами стрільців.

Коли Юрко і я вернулись додому, дідо лежав хорий.

„А ви чому вернулися, хлопці?" — запитався дідо зо страхом.

„Нема школи... Там тепер шпиталь. Казали прийти за три місяці".

„Нема школи"... повторив дідо і йому покотилися сльози.

Так, нема тепер там нашої школи, лиш остався незабутній спомин про цю нашу школу і про наш Листопад.

Ф. Луців,
Лос Анджелес, Каліфорнія.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа газети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей блянкет, подаючи доконче **стару** й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ....

Імя й назвище ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

Почта ....

М. Костишин.

ДО ЗРИВУ! — КЛИЧЕ ЛИСТОПАД

Кругом бурливо море грає,
Вулькан клекоче, як колись,
Хмара на хмару насуває:
Жах, братовбивство... Подивись

В наш край коханий, в степ широкий:
Там трупом падали сини,
А в славу стоїть хрест високий
Тай біля нього курганн.

Там плила кров свята за волю,
Немов шалений водопад,
Як зрив покликав на сваволю
День слави: Перший Листопад.

Кругом замаяли прапори,
Ворожий гнет в моменті тріс,
А дзвін, мов хвилі в синім морі,
У світ про волю вість поніс.

Наспіла хвиля перелому...
В той час була байдужа смерть;
Аж кат створив у нас „Содому",
Крови налив він чашу вщерть.

Що хвилі бачиш трупи в крові!
Падуть найкращі доньки і сини!
Бо дух ідейно на обнові
Рветься за долю вітчини.

Змагання в нас що дня кріпшають,
Хоч і страхіть лютує час,
І местники нові зростають:
Хтож всилі змести борню в нас?

Хтож може вирвати ідею,
Стоптати наш крівавий труд!
Чиж перемога, як з брехнею
В триюмфі видати присуд?

Дочасний лет... Каторжна сила
В догідну хвилю марно згине:
Лиш спільно всі враз за вітрила!
Хай клич світами ген полине.

Неволя нас доволі жерла.
Вперед! Нуж сміло! А не взад!
Гомонить слава „Ще не вмерла",
Взустріч сміється Листопад!

Стальну ідею враз гартуймо,
За кривди пімсту піднесім,
Борців упалих пошануймо,
Покірно голови склонім.

Бо знов бурливо море грає,
Шалено рветься водопад,
Хмара на хмару налягає:
До зриву! — кличе Листопад!

ОБІКРАЛИ ҐІМНАЗІЮ В БЕРЕЖАНАХ.

Цими днями до бюр дирекції державної утраквістичної ґімназії вломилися злодії й забрали більшу квоту грошей. Вломників шукають. Є це в останніх роках у цій ґімназії не знати котрий з черги крадіж.

ТОРГОВЛЯ ДІВЧАТАМИ.

Торговлю жіночим товаром викрили в Ніцеї. Управляла її на великі розміри шайка корсиканців, оперуючи на терені Франції й інших европейських країн. Торговці дівчатами цікавились особливо учасницями конкурсів краси в ріжних краях. Вони зголошувалися до визначних красунь і, пропонуючи їм світлі посади у великих магазинах мод, вивозили їх на Корсику, де показувалося, що контракти, які підписували вивезені дівчата, не мають ніякої вартости. Дівчата лишались на чужому терені без засобів до життя, здані на ласку і неласку торговців. Поліція впала на їх сліди через те, що торговці, пропонуючи кільком учасницям останнього конкурсу краси в Ніцеї, застерігалися дуже рішучо, щоб дівчата не згадували про це своїм батькам.

САМОВБИВСТВО 15-ЛІТНЬОГО ХЛОПЦЯ.

В селі Ганцевичах, барановицького повіту, повісився в стодолі 15-літній Іван Найда. Хлопець через помилку вивів гній на чуже поле і батько загрозив йому за те биттям. Хлопець так тим перенявся, що відібрав собі життя.

СИБІР ЗА СЛУХАННЯ РЕЛІҐІЙНОЇ АВДИЦІЇ.

Совєтський суд у Смоленську засудив на три роки вязниці і вигнання на Сибір радіоабонента за те, що слухав релігійних трансмісій, надаваних радіом із заграниці. Большевицька справедливість уважає це протиреволюційною діяльністю.

ДОРОГА, ЩО ЇЇ ВИБУДУВАЛИ ВЯЗНІ.

Цими днями покінчили роботу над будовою дороги з Постав до Гозатишки на Виленщині. Побудували там дорогу, довгу 10 км. При роботах були заняті перший раз у Польщі вязні, числом 180.

УСМІХ.

Усміх це наш найдорожчий скарб, але ми самі часто не доцінюємо його і навіть несвідомі його сили, його значіння. Ось що каже один англійський поет про усміх: „Насолодою є дивитись, як багато можна осягнути усміхом. Ви усміхаєтеся до когось, а той хтось усміхається вам у відповідь і з одного усміху ви маєте два. А тому, що усміх може зробити стільки добра, проганяючи турботи з серця, усміхаймось, усміхаймось; усміх має доступ усюди".

Коли наші уста затискаються від хвилювання, нехай на силу усміхнуться, а тоді наше хвилювання стратить свою гостроту, терпіння буде лекше знести.

Якщо нас охопить лють, зробім велике зусилля і усміхнімося; лють розвіється, заки ще накоїть лиха, а наша розсудливість набере знову ясности.

Усміхаймось поважно, сумовито під впливом образи і презирства.

Усміхаймось до обовязку, хоч який би він був неприємний.

Усміхаймось до будуччини, навіть тоді, коли доля нам не усміхається, навіть тоді, коли сучасність прикра і безнадійна.

І. Г.

— Гаваї, то чудові острови. Ввесь рік там незмінна чудова погода!

— Коли так, то про що розмовляють бідні гавайці?

Візія будучого.

Пані: — Ну, і щож циганка виворожила тобі, Варварко?

Наймичка: — Сказала, що зазнайомлюся з одним білявим хлопцем, вийду за нього і буду мати двоє дітей...

Пані: — Ну і що ще?

Наймичка: — Нічого, прошу пані. Радила лише мені не вважати, щоб усе відбулося у властивому порядку.

—o—

Добра нагода.

— Ну, що тобі лікар порадив? — питається жінка чоловіка.

— Сказав, що на мій нервовий розстрій буде найліпшим ліком гірське повітря і багато руху.

— А диви! А то добре складається! Піди зараз на стрих і зроби там весняні порядки!

До канцелярії директора театру зголосилася якась пані.

— Чи пан директор є?

— Певно! Для молодих, гарних пань пан директор усе присутній! — відповідає театральний портієр.

— Таак? То прошу йому сказати, що прийшла його жінка...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГАДКИ ПІД НІЧ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДУ.

Слава героям листопадової ночі, подвижникам великого воскресення нації, обновцям державного маєстату України. Минає рвучко рік за роком. Вже 19 літ пройшло від хвилі 1-го Листопаду 1918 року, девятнацять літ уже минає, як піднесли жовто-блакитний український прапор у городі Львa, столиці галицької України. Залопотів тоді український прапор на львівському ратуші, забилися живіше міліони українських серць, пішла слава по цілому світі. Слава і честь тим молодим героям, що відважилися на цей героїчний учинок.

В день Першого Листопаду склонїть голови перед ними та перед їх могилами, бо багато з них у тім великім часі зложили свої голови за кращу долю свого народу. Ах, скільки в цьому величнього геройства! Скільки тут нараз воскресло давніх, староукраїнських чеснот лицарських, якими славилися колишні полки запорізьких героїв України.

Хібаж багато таких прикладів безмежного геройзму, що сам викаэала українська молодь?

Перший Листопад 1918 року — це один з радісних днів, що засвідчили невмиручість великого Українського Народу. Свято, котре саме собою каже роздумати над тим, що ми здобули і що втратили. Не сміємо забути за тих, що для найвищого добра Нації терплять ще нині і терпітимуть ціле життя.

В 19-ту річницю листопадових подій згадаймо обєднаного отсих великих синів України, які так рано віддали своє життя за найвищу справу: Батьківщину. Твердим і незломним щитом стали вони в нашій останній визвольній боротьбі — молодь України свойому Рідному Краєві.

Хай же їх світлий приклад глибоко ляже в серця нового покоління країни, що росте й виховується на золотій легенді листопадових подій.

Ми твердо віримо, що в грядучім бою за волю і державу України заверещаться гідно подвиги героїв Листопадової Ночі. І це є святою заповіддю, що „вернуться ще тії Стрільці Січовії!"

М. Ш.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(150)

Маянці були розгромлені. Товариство Тарзана безпечно зближалося до виходу в тунелі. Але Тарзан був дуже неспокійний, що сталося з Раглином. Невже він дістався теж до тунелю? Маленька Нкіма вискочила йому на плечі і викликувала окрики перемоги. Кинувши ще раз оком по побоєвищі, Тарзан останній вступив у тунель. Він хотів відпровадити товаришів і ще раз сюди повернутись.

Коли вони залишили затрачену столицю і вийшли знов на отверте поле, Тарзан побачив оподаль людську фігуру. Вона поспішала в напрямі нетрів, тримаючи щось тісно під пахою. Тарзан пізнав Раглина. Він хотів пуститися до нього, але доля рішила інакше. Зза кущів вихром вискочив ягуар і кинувся на фігуру... Перший раз у житті. Тарзан не обороняв чоловіка перед звіром.

В кількох хвилинах Раглян лежав на землі. Він видавав із себе страшний стогін. Але по хвилі цей стогін утих. Він був мертвий. Ціле товариство Тарзана мовчки дивилося на ту сцену. По хвилі ягуар узяв трупа в зуби і поволік його в кущі. За ними полишилася на землі зелена богиня. Тарзан пішов і підняв її та приніс до намету.

Це була чудова статуетка, висаджена ціла самоцвітами. Це була дуже коштовна річ, але товариство рішило, що її треба віддати до Національного Музею. Всі були задоволені з успіху. Дарно і Юлія відійшли на бік і взяли себе в обійми... Вони знайшли ще кращі самоцвіти...

Завтра починається нова повість про Тарзана: „Тарзан на розшуках".